

**PAVEL
KOVÁŘ**

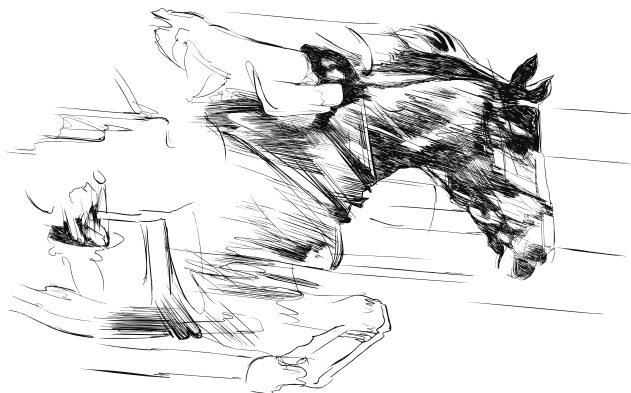
**2013
NAPOSLEDY PŘES TAXIS**

Josef Váni
**ŽIVOT
V SEDLE**

AUTORIZOVANÝ PŘÍBĚH JOSEFA VÁNI

PAVEL KOVÁŘ

Josef ŽIVOT
V SEDLE

AUTORIZOVANÝ PŘÍBĚH JOSEFA VÁNI

© Pavel Kovář, 2010, 2012, 2013
© NAKLADATELSTVÍ XYZ, 2010, 2012, 2013
Photography © Petr Jedinák, ČTK, 2010

ISBN 978-80-7388-848-0

PROLOG

BYL PODZIM roku 1978. Sedl na kolo, aby si před zimou užil nej-spíš poslední slunný den. Jako vlekář na Pradědu se pak odtud až do jara nehne na krok. Projížděl Malou Morávkou, když na něj zavolali ze statku Novákových. Byla tam velká sešlost, nějaká oslava, na zahradě stál jezdecký kůň.

„Můžu se svézt?“

„No, když si troufáš?“

Zkusil klusat a pak skočil malou překážku. Všichni zírali. Nevěděli, že se učil chovatelem koní. „Hele, když víš, o co jde, přijď si zajezdit,“ řekli bratři Novákové. „Založili jsme ve Světlé Hoře jezdecký oddíl.“

Osud. Kdyby ten den přšelo a on nesedl na kolo, asi by se nestal žokejem. To, že v šestadvaceti začíná nový život, ho vůbec nenapadlo.

V jezdeckém oddíle doháněl zameškané roky. Bylo jich sedm, než jel poprvé Velkou pardubickou. Na dostizích potkal kamaráda z učňáku a s jeho pomocí získal pro Světlou Horu mladého koně Železníka. Jeho stáj ho ráda prodala, marodil totiž a hrozilo mu utracení.

„Železník byl po vyléčení primadona a choval se jako frajer,“ vzpomíná Pavla Tesařová, tehdy mladá jezdce ve Světlé Hoře, o pár let později paní Váňová. „Jenomže frajer Železník narazil na frajera Váňu, který mu tvrdě ukázal, kdo je šéfem. Kůň to pochopil, začal jezdcům důvěřovat, a to rozhodlo.“

Dva frajeři vyhráli Velkou pardubickou poprvé v roce 1987. A brzy se jim to povedlo ještě třikrát. Čtyři vítězství jednoho koně a jednoho jezdce – to v historii slavného dostihu žádná jiná dvojice nedokázala.

Stalo se v neděli 5. června 1994 na závodišti v německém Iffezheimu. Při hromadném pádu pošlapali Josefa Váňu dva koně. Byl v bezvědomí, zastavilo se mu srdce, naskočilo až po elektrických šocích. Chirurgové mu operovali fraktury pánve, hrudník se zlomenými žebry a utrženou plící. Když v úterý přijela do nemocnice uplakaná paní Pavla, nepoznala ho. Oteklý obličej měl modrý jako jednu velkou modřinu, stále byl v kómatu.

Lékaři jí řekli, ať na něj mluví a říká cokoliv, on že bude její slova podvědomě vnímat a pomůže mu to. Vyprávěla, že doma měli bouřku s průtrží mračen a vyplavilo jim to králíkárnou.

Procítl po třech dnech a sháněl se po telefonu, aby se domluvil se svou léčitelkou z Moravy.

„Když se po telefonátu na mě napojila a ucítil jsem mravenčení v rozloupnuté pánvi, bylo jasné, že už působí na dálku a svařuje mi kosti. Po dalších třech dnech jsem došel na záchod, doktoři tomu nemohli věřit,“ líčí dodnes své esoterické poznatky tak přesvědčivě, že nikdo z posluchačů si nedovolí ani pípnout.

Velkou pardubickou v roce svého největšího maléru nakonec jel, jak si ve špitálu naplánoval, ale nudojel. Kůň se zranil. Nemohl tedy vyhrát. To se povedlo o tři roky později v sedle Vronskyho, třebaže paní Pavla v něco takového nevěřila.

„Vyhrát pětkrát Velkou, to je proti přírodě. Proto se to ještě nikomu nepovedlo,“ říkala do té doby, ale od října roku 1997 už na tom netrvala.

K padesátinám si chtěl dát dárek – vyhrát Velkou pardubickou po šesté. A parádně – na běloušovi! Potom skončit. Nepo-

vedlo se, s Kedonem byl třetí. Příští rok s Decentem Fellowem to dopadlo stejně. Pak s Retrieverem doběhli jako druzí.

„Když člověk dojíždí druhý, třetí, pak třeba čtvrtý, musí se ptát: Nejsem už opravdu starej a tím pádem trochu za šaška? Občas totiž slyším řeči o starým železe. Je pravda, že roky mám, ale já končit nechci. Proč, když jsem denně pět hodin v sedle při pracovních jízdách a když něco o koních vím?“

Blížila se Velká pardubická 2009, připravoval si nového koně Welldancera, věřil jemu i sobě, i když dostihoví experti s nimi moc nepočítali. Welldancer se však zničehonic zranil. V záloze měl ještě Tiumena, jenomže toho trápil zánět kopyta. A protože jobovky většinou přicházejí v trojici, ozval se kamarád Milan Toman, ortoped fakultní nemocnice v Plzni.

„Pepo, letos žádnou Velkou! Měl bys jít na operaci páteře! Zúžený míšní kanálek, vždyť víš...“

„Milane, ty ses zbláznil! Žádná operace, jednu Velkou!“

Jel s Tiumenem a – vyhrál! Vyhrál pošesté! Málokdo to čekal. Tribuny na závodisti šilely, statisíce lidí u televize jakbysmet. Diváci slzeli, tleskali, mnozí dojetím ztratili řeč. Na nohou byla celá země. Ten velký malý muž, jenž se kdysi po zlomenině obratlů o dost zmenšil a neměří ani sto šedesát, byl náhle stejně

populární jako Zátopek či Jágr. V zemi propukla Váňomanie. Byl to velký příběh s dokonalým koncem.

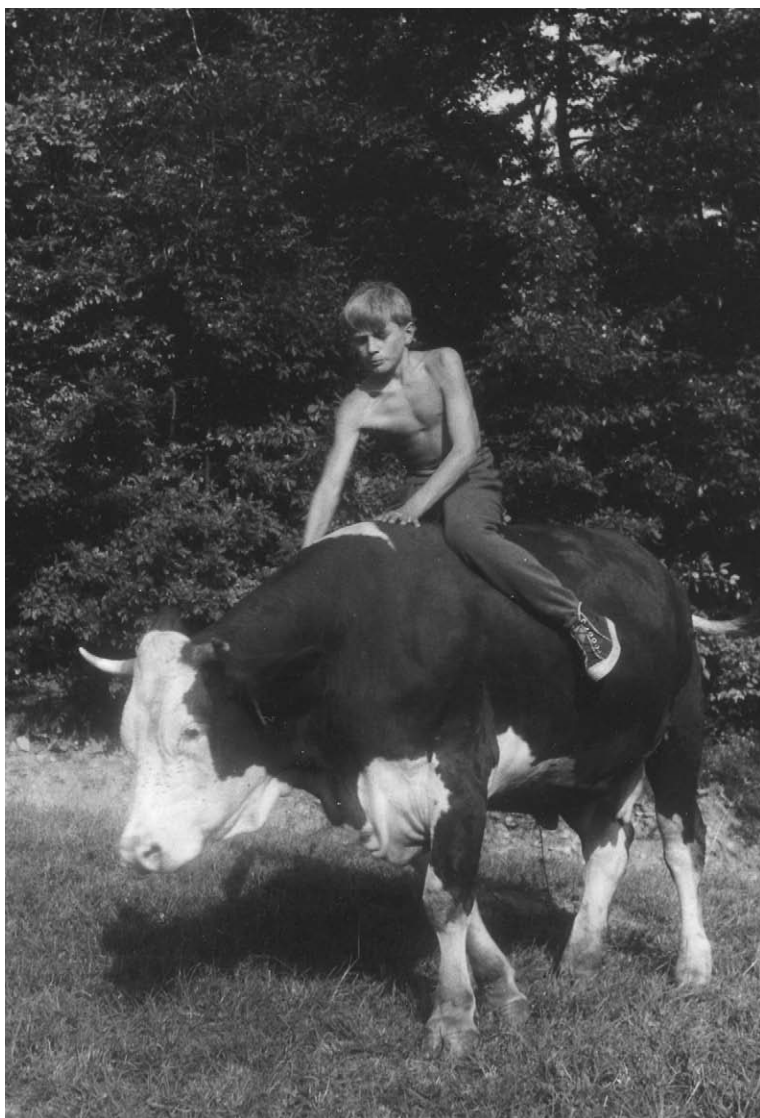
Jenomže Josef Váňa nekončil. V sedle Tiumena vyhrál slavný pardubický dostih i v roce 2010 a 2011. Posedmé a poosmé!

A přišlo jaro 2012, jedna kobyłka při tréninku v lese spadla, slavný žokej se ocitl pod ní a zlomil si nohu a pár žeber, načež mu lékaři sdělili, že do dostihového sedla se vrátí leda tak za půl roku, anebo raději už nikdy...

Známe však Josefa, jistěže se do sedla vrátil a Velkou stihl. Leč Tiumena do cíle přivedl na třetím místě. Byl to úspěch i neúspěch.

O rok později chtěl Josef vyhrát s Tiumenem počtvrté a zopakovat to, co se mu kdysi podařilo v sedle Železníka. Jenomže na trati se drželi příliš vzadu, a když už byli bez šance na úspěch, spadli na poslední překážce. Zděšení tribun z pádu šampiona vystřídaly vzápětí ovace. Jednašedesátiletého Josefa, který jel Velkou posedmadvacáté a poprvé kráčel do cíle pěšky, doprovázel potlesk a skandované: „Váňa! Váňa!“ Po posledním dostihu kariéry vnímal poslední aplaus, oči měl plné slz a hlavou mu vířil roj myšlenek.

Šťastně skončil příběh nejslavnějšího českého žokeje všech dob.

V rodném Slopném na jezdecky talentované krávě zvané Medvídek.

I. kapitola

JEZDEC JUŘENKA ZE SLOPNÉHO

ODMALIČKA se mi ze všech zvířat nejvíc líbili koně. Chtěl jsem se na nich vozit, prosil jsem, škemral, ale nikdo mě neposlouchal. A tak jsem nejdřív zkoušel jezdit na prasatech v JZD. To mi bylo pět. Potom následovala jízda na koze. Doma jsme jich měli několik a muselo se s nimi chodit na pastvu. V deseti jsem zkoušel cválat na tažném koni. To bylo tak. Díval jsem se třeba dvě hodiny, když se koně kovali. Sedlák, co mu patřili, mě nechal svézt, když viděl můj zájem. Kůň byl bez sedla, a ze svázaných postražků měl něco jako třmeny. ‚Za čtvrt hodiny ať seš zpátky!‘ říkal. Jo, jo, kýval jsem. A za rohem jsem měl schovaný klacek, abych koníka rozcválal. Pak jsem jezdil na družstevních kravách, když jsme je s klukama o prázdninách pásli jako brigádníci. Hodně jsme se při tom vyblbli a ještě si pár kaček vydělali. Pak skončila škola i dětství na dědině a já jel do světa – učit se koňákem.

SLOPNÉ je vesnice mezi Luhačovicemi a Vizovicemi, tak trochu na kopci a stranou hlavních silnic. Má skoro dvě stě čísel a asi šest set obyvatel, fotbalové mužstvo v okresním přeboru, lyžařský vlek, ale co hlavně – žije tu snad dvacet rodin Váňových. Přitom většinou nejde o příbuzenstvo. Aby se v tom místní vyznali, jsou všichni Váňové pojmenováni podle chalup. Tak třeba Antoním Váňa je Trnečka; tam, co stojí jeho dům, žili kdysi Trnečkové. Další Váňové jsou Vaculovi, jiní pro změnu Fojtíkovi. A takhle můžeme pokračovat dlouho. Až k Váňovým, co bydlí tam, kde se říká „na kopečku“. Ti jsou Kopečkovi.

A přitom nejslavnější z Váňových všech dob, Juřenkovi, tu už dvacet let nežijí. To ovšem Slopnému vůbec nebrání v tom, aby stále žilo úspěchy a občas i nezdary slavného rodáka Josefa Váni-Juřenky.

Túlal se...

„VIDÍM ho tříletého, jak sedí v sobotu před domem na zídce v čisté košilce, vykúpala som ho, a v tom jede kolem sedlák s koňmi, a on na něj volá, aby upoutal jeho pozornost a dostal se blíž ke koním: Strýcu, mám novú košulu! Čím mňa ale nejvíc zlobil, to bylo jeho věčné túlání. Neposeděl chvilíčku na jednom místě. Vydržel jediné u koní! Měl tři roky a už utíkal k sedlákovi, aby tam pozoroval koně. Jak ten sa túlal...“

Paní Mária Váňová se do Slopného přivdala ze Slovenska. Na to, co si se synkem užila a jak se o něj dodnes bojí, nemá skoro žádné šedivé vlasy. Nedlouho po manželově smrti se ze Slopného odstěhovala a už přes dvacet let žije v rodině dcery Evy v Biskupicích u Luhačovic.

„My jsme koně neměli. Na to naše hospodářství, asi tři hektary polí, nebyli potřeba. Stačily nám dvě krávy, jalůvka, telátko, kozy, prasátko. Práce s tím vším bylo hodně. Děti musely pomáhat, protože manžel přijížděl domů jen na sobotu a neděli. Pracoval jako instalatér na stavbách v Praze a Ostravě. Jenomže když byl doma, sousedi a kamarádi ho často umluvili, aby k nim šel na melouch. Tenkrát, když vzniklo JZD, měli lidi najednou prázdné chlévy a předělávali si je na koupelky, a ten můj Jožka byl šikovný řemeslník. Takže si ho děti ani moc neužily. Ale rodina

se třemi dětmi neměla nikdy peněz nazbyt. Nepamatuju, že by naše děti měly na Vánoce pod stromkem nějakú hračku. Snad tříkolku dostal Pepa jako malý, ještě než šel do školy. Muž ji odněkud přivezl. Pak na ní jezdili všichni – Eva i Jarka. Dárky tenkrát? Jen potřebné věci, svetry, gatě a tak... Taková byla doba. Ne jako teď, kdy děcka toho dostávají tolik, že když se jich dva dny po Vánocích zeptáte na dárky, tak už si nevzpomenú.“

Obvykle neměl čas

„DĚVČATA, Pepa zase nestihl dojít ze školy domů a nechal aktovku na ulici před dveřmi, vemte mu ju dovnitř. To je celý náš ogar, nepolepšitelný, nenapravitelný,“ povzdechla si často paní Váňová.

„Asi hraje fotbal na hřišti,“ podotkla Eva, nejmladší ze tří sourozenců. Ten den měla službu – mytí nádobí. Nejstarší Jarku zase čekalo podojení koz. Každé z dětí znalo svou povinnost. Od Josefa se ten den chtělo, aby nanosil dříví. Zatím se k tomu nedostal, neměl čas.

„Dojdu pro něj, jinak se dříví nedočkáme,“ prohlásila Jarka. Na hřiště to bylo pár kroků.

„Už tam není, šel někam s děckama. Stavěla jsem se ještě u dědáčka Zvonkového, ale ve stáji u Furiny taky nebyl. Někdo

z kluků prý chytil kunu a chtějí ju cvičit. U toho on přece nemůže chybět.“

Dům Váňových měl ideální polohu, přímo proti škole. Ráno stačilo jen přeběhnout silnici. Hned vedle školy bylo fotbalové hřiště. A se zahradou Váňových sousedil areál JZD s kravínem, vepřínem a stájemi. Škola, hřiště a družstevní zvěřinec, to byl Pepův rajon. Všechno měl pěkně u nosu. Až na to hřešil. Ze všech dětí ze třídy to měl do školy nejbližší, proto nikdy ráno z domova nespíchal a proto měl taky nejvíc pozdních příhodů...

Na začátku šedesátých let nebylo ničím neobvyklým, že děti z venkova zůstávaly o prázdninách doma. Ve Slopném chodily třeba celý červenec do lesa na borůvky a vydělávaly si korunky na pouť. Eva, Josef a Jarka Váňových nebyli výjimkou. Dva dny trhali, třetí den jeli prodat sklizeň na trh do Zlína, tehdy Gottwaldova. Když byla bohatá úroda, dokázalo Váňovic trio natrhat desetilitrový kbelík za den. Ručně, kdepak s pomocí hřebců. Každý trhal do svého plecháčku, navzájem se hlídali, aby nikdo nelajdačil, a vždy hlásili: Mám plný, jdu sypat! S plným kýblem se trmáceli navečer domů. Z lesa to měli hodinu, čtyři kilásky. A kolikrát museli pěkně popoběhnout, aby je nechytla bouřka. Pepa sice trhání moc nemiloval, ale když chtěl peníze na kolotoče a střelnici, musel jít pěkně se sestřičkami.

Kovbojové na Medvídkovi

LOJZÍK Šůstek, Petr Hořák, Pepa Váňa, Franta Petru a další hoši ze sedmé a osmé třídy chodili o prázdninách pást krávy v JZD. Samozřejmě musel u toho být dozor, dospělý pastevec. Ten ale většinou brzy podřimoval někde ve stínu pod švestkou, a na to už kluci čekali. Protože pak mohli na stračenách jezdit. Jednu po druhé vyzkoušeli a ty nejtalentovanější zdokonalovali. Jedničkou mezi nimi byla kráva zvaná Medvídek.

„Pánové, ta je výborná, umí i cválat!“ nadšeně vykřikoval Josef Váňa-Juřenka, mající ještě přezdívku Jovan, ale měl co dělat, aby se na hřbetě poskakujícího Medvídku udržel.

„Než si na krávu sedneš, vezmi si do každé ruky aspoň metr dlouhý proutek!“ rád machroval a zasvěcoval další odvážlivce. „Když chceš, aby zatočila doleva, švihneš ji přes hubu zprava. A když doprava, tak švihneš zleva. No, a aby se rozběhla, praštíš ji přes zadek. Na hřbetě se udržíš, když stiskneš kolena. Neboj se, ale dávej pozor, aby tě neviděl strýc Šůstek. On nadává, že krávy málo dojí, když se na nich jezdí.“

Obávaný strýc Šůstek byl v družstvu vedoucí živočišné výroby, a tak nemohl fandit jezdeckým kouskům malých kovbojů.

„Některé krávy jsou obracecí. Protože na nich se jezdí pro zatúlané kusy. A pak se s nimi obrátíš zpátky a přivedeš je ke stá-

du. Přece se nepotáhneš pro nějakú krávu tři sta metrů pěšky. Je lepší se svézt, ne?“ pokračoval.

Kluci pásli krávy za peníze. V JZD měli sešit, kam se každý den pasáčci zapisovali. Jeden zápis a jeden pastevecký den, to byl výdělek pěti korun československých. Na konci měsíce se všechno sečetlo a kluci byli v balíku.

Pást bylo někdy i velké dobrodružství, když večer při sčítání stáda některá kravka chyběla. Kluci ji pak museli hledat. Brali to jako bojovku. Připadali si jako stopaři indiáni. A byli rádi, když se hledání protáhlo co nejvíc do tmy. Měli výmluvu, proč nepřišli včas domů. Nešťastnice zpravidla zabloudila někam na pole či do sadu a tam si na leččems šťavnatém pochutnávala. Jednu takovou mlsalku to stálo život. Moc jí chutnal jetel z družstevního lánu, až se úplně přežrala, nemohla si stoupnout a dojít do kravína. Strýc Šustek ji proto musel v jetelovém poli porazit. To bylo něco pro kluky!

Dědáček Zvonkový a kobylka Furina

V JZD Slopné měli dvacet tažných koní a jediného jezdeckého, kobylku Furinu. O všechny se staral František Zvonek. Starý pán, kterému se říkalo dědáček Zvonkový. Josef chodil ke koním pomáhat dědáčkovi už od šesté třídy.

Furinu koupil pro sebe zootechnik Šůstek, romantická duše. Chtěl objíždět družstevní lány na koni a ne na motorce. Nakonec ale neměl na kobyliku čas, a tak ji chuděru zapřahali do vozu.

„Dědážku, ona je rychlejší v kroku než ten kůň, se kterým je v páru, a ona pak chudák táhne pokaždé celý vůz sama!“ hlásil Josef tu křivdu osudu šéfovi stáje.

„A nemohl bych se večer na ní povozit? Až všichni odejdou a bude tu klid... Budu jezdit jen tam dole, u potoka, odtud na tu louku není vidět. Strýc Šůstek to neuvidí. Dědážku... dědážku, prosím... Můžu??“

„Tož, ogařisko, co s tebou? Dobrá, ale budeš jezdit jen tam dole, a opatrně, ať si nepolámeš kosti a nepřilítne na mě tvoja mama! A nikomu ani muk!“

Pan Zvonek sloužil na vojně u dragounů, koním rozuměl a Jovanovi o nich často vyprávěl. Učil ho, jak se koně kartáču-jí, jak se jim ošetřují nohy. Viděl totiž, že kluk Juřenkových je šikovný. Párkrát ho pozoroval, ale dělal jako že nic, jak skáče ve stáji na hřbety uvázaných a neosedlaných koní.

Jovan se koní vůbec nebál, a když viděl se školou v nějakém sovětském filmu skákat kozáky na koně, chtěl si to taky zkusit.

„Kozácký výskok tomu říkali. Nic na tom není. Stačí se jen přidršet hřívý a hupnout nahoru,“ mudroval před dědážkem.

Věděl, že na pozoru se musí mít hlavně před strýcem Šůstkem. S ním byl delší čas trochu na kordy, protože ten věděl o jeho jízdách na prasatech, později na kravách... A pak ho najednou strýc Šůstek přistihl na Furině. Tehdy v Jovanovi hrklo, ale místo hubování uslyšel, že ať si příště od dědáčka půjčí sedlo, aby se mu jezdilo líp.

Ten večer z toho štěstí nemohl ani usnout. Bude mít půjčené své první sedlo, bude mít půjčeného svého prvního jezdeckého koně. To se pojede jinak než kdysi na tažné herce s chomoutem.

Chovatel králíků i Eusebio

BYL dychtivý všeho nového a chlapáckého. Rád se bavil se svým dědou Váňou, protože ten s ním mluvil jako s dospělým. Děda už byl v důchodu, rád si popovídal, rád vzpomínal a rád se taky napil slivovičky; aby ne v tomhle kraji švestek, ale pozor – těm se tady říká trnky. A děda dal Pepovi občas trochu cucnout. Pravda, taky ještě naučil kluka kouřit, dokonce už ve druhé třídě. Inu, s moudrostí předků to bývá leckdy všelijaké. Jenomže to bylo právě něco pro malého Josefa Juřenkových.

On se uměl nadchnout pro věc. Proto byl dlouhé roky nadšeným chovatelem holubů a králíků a měl jednu z největších králíkáren v obci. Věděl, jakým samcem má tu kterou samici

oplodnit. Šel na to vědecky, jak svědčily bohaté zápisy křídou na dvířkách. Brzy své chovatelské a šlechtitelské umění uplatňoval i v králíkárnách sousedů; třeba u Hořákových měl naprosto volné pole působnosti.

Výborně hrál fotbal, byl technický útočník s tahem na bran-ku, něco jako slavný Eusebio z Benfiky Lisabon. Aspoň v barvách školy a Sokola Slopné si hrál na tuhle slavnou portugalskou hvězdu. Uměl dávat góly a driblovat tak, že nikomu nechtěl půjčit míč. V sedmé třídě s kamarádem, cikánem Tondou Murkem, poslali Eusebiovi do Portugalska dopis. Tonda někde sehnal adresu. Napsali mu, že je výborný, že chtějí být jako on a ať jim pošle podepsanou fotku. Psali samozřejmě česky. Za deset minut s tím byli hotovi. Odpověď do Slopného nikdy nepřišla...

Tak daleko do světa nikdo nejel

„NE, já instalatérem nikdy nebudu!“ postavil si hlavu. Řeči, že řemeslo mělo vždycky zlaté dno, že táta je moc šikovný instalatér, a kolik si, panečku, vydělá peněz, ho nezajímaly. On chtěl jen ke koním. A o ničem jiném nechtěl slyšet. „Potkal jsem kamaráda, který říkal, že ten náš kluk by se mohl učit v Tlumačově, kousek od Otrokovic. Tam se chovají hřebci a hříbata a co já vím. Prý tam berou učně jako chovatele, ale bylo by dobrý tam

zajet a zeptat se na ředitelství, jak to udělat s přihláškou,“ oznámil Váňa senior manželce po návratu z práce.

Za pár dní jeli táta a malý budoucí koňák autobusem do Tlumačova. Zdejší Státní hřebčinec byl založen krátce po skončení první světové války; na první stránce pamětní knihy tu mají podpis prezidenta Masaryka. Ale sláva Tlumačova již odeznívala. Svět chtěl víc jezdit s traktory než s koňmi. Nicméně koňáci tu byli, žili, koně chovali a měli fajn pocit výjimečnosti.

Otec Váňa vezl v tašce láhev domácí slivovice; ta jejich byla v kraji vyhlášená, pálili jí tři sta litrů ročně. Návštěva to byla nutná i užitečná. Vedoucímu chovu koní v Tlumačově, panu Prášilovi, se kluk s odvážným pohledem hned zamlouval. Nebylo co řešit.

„Pane Váňa, vyplňte a pošlete tuhle přihlášku, ale už teď máte moje slovo, že váš syn bude naším zaměstnancem. Musí se ale nejdříve vyučit v učebním oboru chovatel a ošetřovatel koní. Učňovské učiliště a internát jsou v Kladrubech nad Labem, to je v Čechách, kousek od Pardubic. A až se tam vyučí, vrátí se k nám.“

Jovanovi vrstevníci se dostali do škol či učilišť v okolí – do Gottwaldova, Vizovic, Valašských Klobouků, Slavičína. Ale on jediný musí mít zase něco extra. Pojede prý někam do Čech,

za Pardubice, skoro až do Prahy. Takhle daleko ve světě žádné děcko ze Slopného ještě nebylo.

Samozřejmě mu to dělalo dobře, a když pak začátkem září roku šedesát osm odjížděl, přišlo se s ním na autobusovou zastávku rozloučit snad dvacet lidí. Máma, táta, sestry, kamarádi, spoluhráči z fotbalu. Asi by jich tolik nebylo, kdyby nejel tak daleko a kdyby nás před pár dny nepřepadli Rusáci, ruská, tedy sovětská armáda, pomyslel si. Takhle odjížděl pomalu jako do války. Nechával si to pro sebe, ale nebyl to špatný pocit. Moc se těšil do světa.

Uniforma vojína (stojící vlevo) skrývala svaly aktivního kulturisty.

II. kapitola

MSTITEL, KULTURISTA, HORAL, ŽENÁČ

BYL jsem zaměstnancem Tlumačova, ale učil jsem se v Kladruzech. „Dva roky utečou jako nic a budeš zase doma,“ říkal mi kdekdo. V Kladruzech byl slavný hřebčín, polabská rovina, kdepak kopce jako u nás. Pak se přiblížil konec druhého ročníku, konec učňáku, a tehdy se stala příhoda, o které jsem nikomu moc nevyprávěl. Šlo o jednu dívku, ale vlastně o něco víc. No a dopadlo to tak, že já se nevyučil... V Tlumačově mě ale jako svého zaměstnance vzali zpátky a mohl jsem dělat u koní. Pak přišla vojna, strašná pakárna, a naskytla se možnost ulejt se z ní – makat na Pradědu: v létě se sbíječkou, v zimě jako hlídač. Byla to paráda. Tak se mi tam zalíbilo, až jsem zůstal. Jako vlekář a člen Horské služby a brzy ženáč a otec syna Jirky. Šlo to pěkně ve fofru. Taky jsem ještě závodil na lyžích a hrál fotbal za Slopné. Přitom na koně, na milovaný ježdění, jsem úplně zapomněl...

KLADRUBSKÝ hřebčinec patří k místům, kudy kráčely koňské dějiny. Založil ho podivínský císař Rudolf II. roku 1579 a od samého počátku se tu chovali starokladrubští koně pro císařské dvory a šlechtu. Za socialismu šlo o přežitek doby, a tak ve velkém areálu sídlil plemenářský podnik a zámek opanovalo učňovské středisko.

Zmlátil jsem je, blbečky

„V PRVÁKU na učňáku byli jen kluci. Bydleli jsme přímo v zámku, což bylo fajn. Všechno tu bylo dobrý až na to, že do sedla jsme se dostali jen jednou za dva týdny. Takže jsem si pomalu víc zajezdil na Furině, když jsem se jednou za čas vypravil domů.“

Za rok, kdy Josef začínal druhý ročník, přišlo do zámku dalších padesát budoucích chovatelů-jezdců z celé republiky a s nimi tentokrát i čtyři dívky.

„Tři ošklivky a jedna hezká. Líbila se asi všem klukům, ale časem kamarádila jen se mnou. No a pak se to stalo. Nechci mluvit o detailech, ale vyskytli se tři blbečci z druhého – toho mýho – ročníku, kteří si na ni jednou počkali a chtěli ji znásilnit. Naštěstí se jim ubránila a celá ubrečená mi to přišla říct. Tak jsem je všechny zmlátil a měl průšvih. Jako rváč a násilník. Proč dostali nakládačku, jsem nikomu neřek. Takže mě vyhodili. Čtrnáct dní před závěrečnými zkouškami! Bez výučního listu.“

Sbalil si věci a za pár dní se hlásil do práce u ředitele hřebčince v Tlumačově.

„Máte návštěvu,“ řekla v telefonu sekretářka řediteli Prášilovi.

„Ať jde dál!“

Josef Váňa zaklepal a vstoupil do kanceláře.

„Jaký máš přání?“

„Dobrý den, já jsem nákej pan Váňa...“

Ředitel ho hned poznal a přerušil.

„Jak to, sakra, mluvíš?! Seš přece Valach! Proč zpíváš jako Pražáci?“ hromoval, ale jen na oko. V duchu se usmíval: Tak ty jsi pan Váňa? Mezitím se už doslechl o průšvihu svého zaměstnance, který nedostane výuční list. A věděl, že ho i tak zaměstná. Nebude ovšem na škodu dál trochu pouštět hrůzu.

Oba asi na dvě vteřiny zmlkli.

„Tak řekneš mi konečně, proč seš tady?!“

„Musel jsem opustit Kladruby,“ zaznělo nejistě.

„To vidím, ale proč?!“

„Bránil jsem čest své dívky!“ zaznělo tentokrát hrdě.

Ředitel se v duchu znovu usmál, ale už nechtěl nevyučeného učně dál trápit. Tvářil se ale přísně.

„Dobře, dobře, to byl tvůj malér. U nás teď nastoupíš, budeš pracovat ve stájích, budeš taky jezdit na koních, ale učňák si musíš dodělat! Je ti to jasný?! Zaplatili jsme za tebe velké peníze.“

„Ano!“ slíbil.

Svému slibu však dostál až za dvacet let.

Vyhrál Hubertovu jízdu

„NA UČŇÁK jsem, kromě konce, vzpomínal vždycky rád. Ve druhém ročníku nás tam toho dost naučili. A taky jsme třeba na výstavě hospodářských zvířat v Přerově předváděli s klukama fotbal na koních. To jsem byl najednou Eusebio i Vinetou. Taky jsme návštěvníkům ukazovali *voltiž*. A večer chodili za cikánečkami. Joj, to byly časy!“

V Tlumačově pak zjistil, že jako nevyučený bude mít jen o padesát korun menší plat než kluci, co se vyučili. To byl směšný rozdíl. Dělal stejnou práci jako oni. Ošetřoval a krmil koně,

jezdil na nich. Na druhou stranu taky ale třeba celý den vytrhával trávu mezi dlaždicemi na dvoře, a že tam jsou pěkně rozlehlé dvory. Hřebčinec je totiž něco jako kasárna. Všechno tam musí být akorát.

Tady se poprvé v životě rajťácky vyznamenal. Stalo se tak při Hubertově lovecké jízdě na konci sezóny. Jak tradice velí, houf jezdců, které vede takzvaný *master*, cválá krajinou a skáče přes překážky. Když se blíží konec jízdy, *master* dá pokyn, že se může závodit, že vyhláší závěrečný dostih – *Halali*. V tu chvíli Josef Váňa na dvaadvacetiletém Catalinovi vyrazil jako blesk a všem ukázal záda. Takový mladíček, kdo by to řekl. Zase byl za frajera.

Rok v Tlumačově mu utekl jako nic a byla tu vojna.

Bicepsy z droždí, tvarohu a luštěnin

DVA roky služby vlasti. Znal to z vyprávění: první rok bude bažant a druhý mazák. Přijímač prožil v kasárnách ve Stříbře, pak ho odveleli do Boru u Tachova k dělostřelcům. Ale jejich posádka byla odloučena ve vesničce Vysočany, úplně na konci světa. Jedním slovem – špatenka. Ale měl pravidelnou stravu, přibíral jako v ozdravovně. A aby neměl problémy s mazáky, začal chodit do posilovny. Jeden voják byl už před vojnou kulturista a pro každého z bažantů udělal tréninkový plán.

„Chtělo to i speciální stravu, a tak jsme zobali droždí nebo kvasnicové prášky, z domova si nechávali posílat kondenzované mléko. Kamarádili jsme s kuchaři, ti nám přidávali tvaroh a luštěniny. Všechno jsme to do sebe cpali, jak to šlo. Cvičili jsme u zrcadel a měřili si svaly. Biceps čtyřicet centáků, to bylo slušný. A sto čtrnáct přes hrudník, to bylo taky ucházející.“

Když přijel domů na svatbu sestry Evy, nemohli ho poznat. Nezapíral, že na vojně posiluje, protože se tam nic kloudného nedá dělat. Taky se chlubil, že na vojenských lyžích s kandahárovým vázáním vyhrál přebory pluku v běhu na deset kilometrů. A že začal běhat i biatlon a skončil pátý na celorepublikových armádních závodech. Kluci, ale hlavně holky, ve Slopném zírali, jaká je bedna. Měřil sto sedmdesát jedna a vážil osmdesát kilo.

Vlekař a člen horské služby

KDYŽ pomalu přemýšlel o tom, jaké kvádru by si měl pořídit, až půjde do civilu, naskytla se šance s vojnou trochu vyběhnout: skončit o půl roku dříve a ještě si vydělat slušné peníze. Mělo to ale jeden háček – upsat se VOKD. Výstavba ostravsko-karvinských dolů, tak se jmenoval ten podnik, co stavěl nový televizní vysílač na Pradědu. Ocitl se v krásné přírodě na nejvyšší hoře Moravy a jako pomocný dělník pokračoval vlastně v kul-

turistice. Jen místo činek cvičil se sbíječkou. V zimě staveniště zapadlo sněhem, a tak z něj byl hlídač. Mohl mít lehy, ale místo toho se začal pořádně učit lyžovat. Nejdříve na sjezdovkách, pak i na běžkách. Šlo mu to jako všechno, do čeho se pustil. Potkal tu slovenskou černovlásku Margitu, která vařila v chatě Barborka, byla z toho svatba a ve čtyřiasedmdesátém se jim narodil malý Jirka.

Brzy také změnil zaměstnání. Nepolepšil si finančně, ale přesto dostal flíček k nezaplacení: jako strojník lyžařského vleku měl lyžování v náplni práce, musel přece vlek na sjezdovce kontrolovat. Žil na horách, a tak se hlásil k Horské službě. Přijali ho po ročním čekatelství a hned začal v hlídce HS Praděd závodit a vyhrávat.

V kronice se pak objevil zápis: *nový čekatel Pepa Váňa pro svou úžasnou zarputilost a touhu po vítězství dostal přezdívku Kobyl.*

Borci z Jeseníků díky Kobylovi poráželi výtečné Slováky i Poláky, ale hlavně nafoukané Krkonošáky. Přitom se Pepa naučil lyžovat jako samouk až tady, na Pradědu. Bylo k nevíře, že pár let na to vyhrál na Slovensku obří slalom mezinárodních závodů Horských služeb a porazil Poláka Gąsienicu, který před lety jezdil Světový pohár v alpském lyžování...

Tříletý Josef Váňa s maminkou a mladší sestrou Jarkou.

Sourozenci Váňovi: Jarka, Eva a Josef
(s pionýrským šátkem).

Na školním hřišti často piloval fotbalovou
techniku.

Malý fešák na zahradě rodného domu.

Fotbaloví žáci TJ Sokol Slopné: útočník Váňa v podřepu zcela vpravo.

Jakmile se někde objevili koně, Josef byl hned u nich.

Učňovská léta v Kladrubech. Josef je na koni vpravo.

Téměř ještě dětská tvář jinak ostrého hocha z Horské služby.

Se synem Jirkou při krosu Vavříňová podkova na trati Velké pardubické.

S Paramonem získal druhé místo ve Velké pardubické 1985.

„Nejkrásnější chvíle v kariéře jsem zažil v sedle Železníka!“

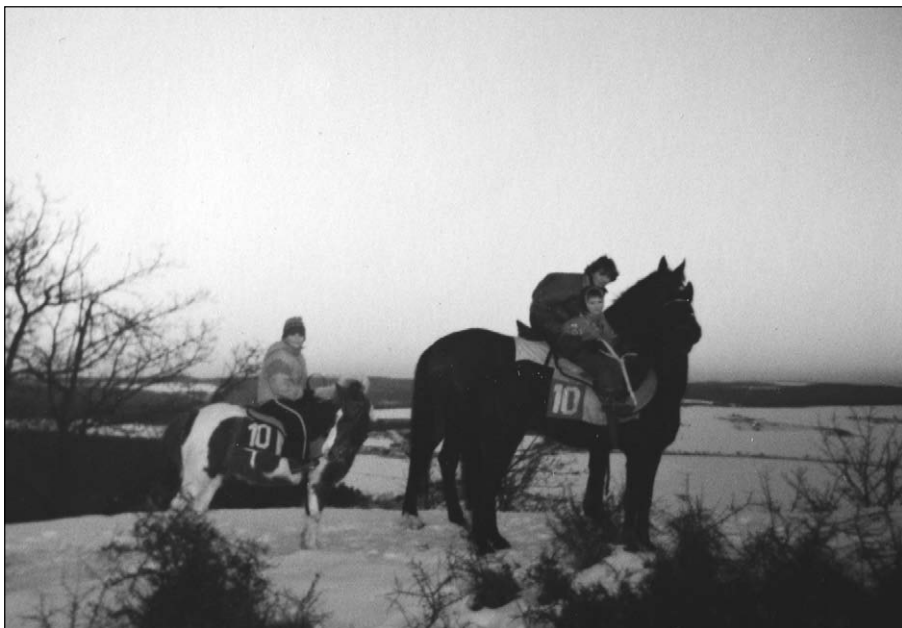
Ze svatby nedělali vědu. Přijeli z Německa na otočku, Světlá Hora o tom skoro nevěděla. Na obecní úřad si přivedli pouze svědky.

Proto z obřadu mají jen několik amatérských snímků...

Pepa junior před prvním dostihem na poníkovi, radí mu maminka a bráška Martin.

Pavla Váňová brala s oblibou Martina a Pepíka (v sedle poníka) na vyjížďky do okolí, často na vrchol Vladaře.

Slavný rodák přijel v roce 1999 pozdravit bývalé spoluhráče na oslavy půlstoletí fotbalu v TJ Sokol Slopné.